

УДК 342. 537:001. 895

Герасимчук В. Г.,*професор, доктор економічних наук Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут"*

ФІНАНСУВАННЯ ПРОГРАМ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Досліджуються причини прояву інерційного сценарію інноваційного регресу в Україні. Узагальнено зарубіжний досвід у фінансуванні програм інноваційного розвитку (США, ЄС, СНД). Наголошується на необхідності залучення прямих іноземних інвестицій у пріоритетні сфери економіки, а також для розширення міжнародного науково-технічного співробітництва.

Ключові слова: глобалізація, інженер, інновації, управління, фінанси.

Исследуются причины проявления инерционного сценария инновационного регресса в Украине. Обобщен зарубежный опыт в финансировании программ инновационного развития (США, ЕС, СНГ). Отмечается необходимость привлечения прямых иностранных инвестиций в приоритетные сферы экономики, а также для расширения международного научно-технического сотрудничества.

Ключевые слова: глобализация, инженер, инновации, управление, финансы.

Reasons of display of inertia scenario of innovative regress are investigated in Ukraine. Foreign experience is generalized in financing of the programs of innovative development (USA, EU, CIS). It is marked on the necessity of bringing in of direct foreign investments for the priority spheres of economy, and also for expansion of international scientific and technical cooperation.

Keywords: globalization, engineer, innovations, managements, finances.

Постановка проблеми. "Mens agitate molem" (лат.) – "думка зумовлює [рух] матерії". Виважена підтримка інноваційного підприємництва з боку держави виступає визначальним чинником конкурентоспроможності національної економіки. Україна напередодні своєї незалежності (1991 р.) входила в групу країн з достатньо високим рівнем наукоємності економіки. Витрати на науку в 1990 р. перевищували 3% ВВП. Такі ж показники мали на той час найбільш розвинені країни світу: США, Японія, Німеччина, Франція, Англія [1, с. 21]. Нині ситуація змінилася не на краще. Найнижчий обсяг фінансування інноваційного сектора економіки мав місце у 1999 р. – 0,34% ВВП. На 2012 р. Державним бюджетом передбачено фінансування фундаментальної науки на рівні ... 0,31% ВВП. Нагадаємо, що Законом про науку і науково-технологічну діяльність передбачено державне фінансування науки в обсязі 1,7% ВВП.

Останнім часом і на світовому рівні, і на рівні країни, і на рівні підприємства йдеться про інноваційну модель соціально-економічного розвитку. Для цього в Україні, на перший погляд, створена солідна нормативно-правова база у вигляді законів, указів, постанов. Так, з 1991 р. прийнято понад 400 документів на державному рівні. Разом з тим в Україні за період незалежності (1991-2012 рр.) відбувається процес не інноваційного розвитку, а інноваційного регресу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. "Qui bene distinguit, bene docet" (лат.) – "хто вмів аналізує, той і вмів вчить". Проблемам інноваційного розвитку економіки, забезпечення фінансування науково-технічних програм присвячено чимало напрацювань таких відомих вітчизняних і зарубіжних науковців, як: В. П. Александрової, О. М. Алімова, Г. О. Андрощука, І. Ансоффа, Ю. М. Бажала, В. М. Геєця, С. Ю. Глазьева, В. В. Глухова, Б. М. Кузика, Б. А. Маліцького, В. І. Мунтіяна, Ю. М. Пахомова, В. М. Пинзеніка, С. Є. Подпрятюва, В. П. Соловійова, Б. Твісса, Л. І. Федулової, І. Я. Франка та багатьох інших.

Чому ж у результаті інноваційної діяльності як основної складової соціально-економічного розвитку в Україні: найкоротша тривалість життя, найнижча середня заробітна плата, найвищий рівень корупції в Європі і т. ін. ? Зрозуміло, що справа науковців – надавати обґрунтовані пропозиції, справа керівників – із альтернатив інноваційного розвитку підприємства, регіону, держави обрати кращий варіант і вмів, успішно втілювати його в життя.

Мета і завдання дослідження. "Aut inveniam viam, aut faciam" (лат.) – "або знайду стежину, або прокладу". Мета здійснюваного нами дослідження полягає в удосконаленні теорії та методології розробки, прийняття і реалізації стратегії інноваційного розвитку України в умовах глобалізаційних викликів в умовах необхідності вдосконалення системи фінансування стратегій, планів, програм, проектів в рамках Національної інноваційної системи (НІС). Передбачено проаналізувати досвід забезпечення цим ресурсом програм інноваційного розвитку в зарубіжних країнах ("G7", "E7", СНД).

Методи дослідження. "Principium rationis sufficientis" (лат.) – "закон достатнього обґрунтування". Для вирішення проблем, пов'язаних з підвищенням ефективності використання фінансових ресурсів в програмах інноваційного розвитку національної економіки, застосовуються такі методи: наукової абстракції, систематизації, теорії програмно-цільового управління, порівняння, аналізу та синтезу, статистичного аналізу та інші.

Виклад основного матеріалу. Тенденції розвитку промислового комплексу в Україні. "Qui non proficit, deficit" (лат.) – "хто не йде вперед, той відстає". Упродовж 1990-1999 рр. в економіці української держави мала місце депресія. Її причинами стали катастрофічні, регресивні, руйнівні трансформаційні процеси у свідомості, моралі, політиці, праві, економічних відносинах. З 2000 р. в країні розпочалося економічне зростання (у середньому на 7% на рік). На кінець 2008 р. ВВП дещо перевершив позначку у 70% порівняно з 1990 р. (1999 р. – 62%). Далі – криза. Якщо в 2008 р. загальний ВВП в Україні сягнув значення – 179,5 млрд дол. США, то в 2009 р., за оцінками МВФ, – 115,7 млрд дол. США. Враховуючи динаміку валютного курсу, падіння лише за рік сягнуло 35,6%. Це – найвищий показник у Європі. Органи статистики оприлюднюють цифру в 15,1% щодо падіння ВВП в Україні в 2009 р. Якщо у 2008 р. ВВП в Україні на душу населення дорівнював 3,9 тис. дол. США, то в 2009 р. – 2,5 тис. дол. США (у Білорусі – 5,1 тис. дол. США, Росії – 8,9, Польщі – 11,1). За останніми даними (01. 01. 2011 р.) ВВП (ПКС) на душу в Україні становить 6,7 тис. дол. США. За цим показником Україна займає 132 місце у світовому рейтингу з 226 країн.

Криза 2008–2009 рр. продемонструвала значний дисбаланс розвитку світової економіки. Засвідчила вона й про структурну відсталість української економіки, її неготовність до різких коливань попиту та загострення конкуренції на сировинних ринках. Адаже насамперед саме на них спрямований вітчизняний експортний потенціал. У 2009 р. найбільш складні випробування лягли на індустріальний комплекс України. Глибина падіння обсягу промислового виробництва досягла 21,9%, тобто його рівень повернувся на позначку 2003-2004 рр. У цілому за підсумками 2009 р. падіння виявилось значним: у металургії – 26,7%, хімічній і нафтохімічній промисловості – 23%, машинобудуванні – 44,9%, харчовій промисловості – 6%.

Продукція українських виробників, за винятком окремих видів товарів, є неконкурентоспроможною як на світовому, так і на внутрішньому ринку. Причин тут чимало, одна з яких – скорочення витрат на НДДКР. Значна кількість промислових підприємств щороку припиняє інноваційну діяльність. Про низьку інноваційну активність підприємств свідчать показники обсягів реалізованої інноваційної продукції в Україні. Так, у загальному обсязі промислової продукції лише 4,8% мають ознаки інновацій. Спостерігається безупинне зниження рівня наукоємності вітчизняної продукції. Її частка на світовому ринку високотехнологічної продукції становить лише 0,05-0,1%.

Структурні зміни, які відбулися упродовж останнього десятиліття, характеризуються серйозним технологічним відставанням. Так, за випуском продукції третій технологічний уклад в Україні на сьогодні становить майже 58%, четвертий – 38% і лише 4% – п'ятий технологічний уклад. На шляху реалізації інновацій постають перешкоди організаційного, фінансового, політичного, правового характеру. На сьогодні понад 90% продукції, що виробляється промисловістю України, не має сучасного технічного забезпечення, що спричиняє нерентабельність і низьку конкурентоспроможність більшості вітчизняних товарів. Зношеність виробничих фондів у машинобудуванні становить 65-75%. Середній вік технологічного обладнання і устаткування становить близько 30 років. Питома вага продукції машинобудування, яка є основою інноваційного розвитку економіки, нижча в 2-3 рази від рівня розвинутих країн.

Принципи фінансування інноваційних програм. "Argentum accerit, imperium vendit" (лат.) – "гроші взяв, незалежність продав". Успіх інноваційної діяльності в реальному секторі економіки визначається, насамперед, формами її організації та способами фінансової підтримки. Фінансування інноваційної сфери здійснюється як з державних, так і з приватних джерел. Для країн ЄС, а також США, Японії характерно приблизно рівний розподіл фінансових ресурсів для НДДКР між державним і приватним капіталом. Принципи організації фінансування мають бути орієнтовані на множинність джерел фінансування і припускати швидке та ефективно впровадження інновацій з їх комерціалізацією. Стан інноваційної діяльності й інвестиційного клімату в Україні далекий від ідеалу. Обсяги державного фінансування знижуються. Збільшується брак власних коштів підприємств. Має місце прояв відсутності стратегічного мислення у керівників бізнес-структур. Це проявляється практично відсутністю припливу приватного капіталу в інноваційні процеси. Багатії живуть власними інтересами, далекими від інтересів держави.

За видами власності джерела фінансування, як відомо, діляться на державні інвестиційні ресурси (бюджетні кошти, засоби позабюджетних фондів, державні запозичення, пакети акцій, майно державної власності) та інвестиційні, в т. ч. фінансові, ресурси господарюючих суб'єктів, а також громадських організацій, фізичних осіб і т. ін. Йдеться і про інвестиційні ресурси колективних інвесторів, у т. ч. страхових компаній, інвестиційних фондів і компаній, недержавних пенсійних фондів. Сюди ж належать власні засоби підприємств, а також кредитні ресурси комерційних банків, інших кредитних організацій і спеціально уповноважених урядом інвестиційних банків.

На рівні держави джерелами фінансування є: кошти бюджетів і позабюджетних фондів; залучені кошти державною кредитно-банківською і страховою системами; позикові кошти у вигляді зовнішнього (міжнародних запозичень) і внутрішнього боргу держави (державних облігаційних та інших позик). За рахунок бюджетних асигнувань виконуються насамперед цільові комплексні програми, пріоритетні

державні проекти. На рівні підприємства джерелами фінансування виступають: власні кошти (прибуток, амортизаційні відрахування, страхові відшкодування, нематеріальні активи, тимчасово вільні основні й оборотні засоби); залучені кошти, отримані від продажу акцій, а також внески, цільові надходження тощо; позикові кошти у вигляді бюджетних, банківських і комерційних кредитів.

У процесі реалізації інноваційного проекту здійснюється операційна, інвестиційна діяльність, фінансова діяльність. Зазначені види діяльності пов'язані з типовими ризиками при здійсненні будь-якого інвестиційного проекту. До специфічних ризиків інноваційних проектів належать: науково-технічні, правового забезпечення, комерційної пропозиції.

Доступними формами фінансування інноваційної діяльності для окремих підприємств є акціонерне фінансування і проектне фінансування. У більшості випадків фінансуються проекти, що забезпечують випуск високоякісної, конкурентоздатної продукції. Для успіху проекту рекомендується застосовувати вже напрацьовану технологію, випускати продукцію, орієнтовану на традиційні ринки. Високі шанси отримання фінансування у інновацій-імітацій, у т. ч. вдосконалюючих, доповнюючих, таких, що заміщають і витісняють базову модель. У світовій практиці під проектним фінансуванням, зазвичай, мають на увазі такий тип організації фінансування, коли прибутки, отримані від реалізації проекту, є єдиним джерелом погашення боргових зобов'язань.

Науково-технічна політика в Україні та її пріоритети. “*Ut desint vires, / tame nest laudanda voluntas*” (лат.) – “хоча не вистачає сил, але ж бажання заслуговує на підтримку”. Серед основних проблем здійснення інноваційної діяльності в державі: неготовність науково-інноваційної системи до швидкого впровадження науково-технічної продукції в промисловості, енергетиці, житлово-комунальному господарстві. Стан вітчизняної науки характеризується погіршенням вікової структури наукових кадрів, критичною ситуацією з матеріально-технічною базою. Зазначене зумовлено низкою негативних чинників: невиваженою структурою фінансової підтримки; значною розпорошеністю наукових установ; невизначеністю пріоритетів інноваційного розвитку та їхнього впливу на економічний розвиток країни; наднизьким попитом на результати науково-технічної діяльності з боку реального сектора економіки; нерозвиненістю національної інноваційної системи (НІС). Фіскальна політика в Україні не враховує таку специфічну особливість інноваційної діяльності, як значні затрати та високий рівень ризику при впровадженні інновацій, виведенні інноваційної продукції на ринок.

До основних завдань активізації інноваційної діяльності належать:

- створення ефективної системи генерування знань;
- формування інноваційної інфраструктури та системи трансферу технологій;
- розвиток системи управління інтелектуальною власністю;
- стимулювання попиту на інновації.

Державна підтримка реалізації інвестиційних та інноваційних проектів надається у формі:

- державних гарантій для забезпечення повного або часткового виконання боргових зобов'язань за запозиченнями суб'єктів господарювання державного сектора економіки;
- прямого бюджетного фінансування та співфінансування;
- відшкодування відсоткових ставок за кредитами, отриманими суб'єктами господарювання у комерційних банках;
- часткової компенсації вартості виробництва продукції;
- кредитів за рахунок державного бюджету;
- субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам;
- кредитів і грантів міжнародних фінансових організацій, залучених державою або під державні гарантії;
- податкових, митних та валютних преференцій.

Базовими галузями економіки, в яких реалізуються інвестиційні та інноваційні проекти, є: паливно-енергетичний, агропромисловий, житлово-комунальний і машинобудівний комплекси, транспортна інфраструктура. Пріоритетами розвитку базових галузей економіки, в яких реалізуються інвестиційні та інноваційні проекти, виступають такі:

- забезпечення розвитку енергетичної інфраструктури, зокрема, газотранспортної системи, атомного та ракетно-космічного машинобудування, авіа- і суднобудування;
- видобування нафти, газу та вугілля; виробництво, перероблення та зберігання сільськогосподарської продукції;
- будівництво і реконструкція автомобільних доріг загальнодержавного значення (в межах міжнародних транспортних коридорів), інших об'єктів транспортної інфраструктури;
- реконструкція систем тепло- та водопостачання, водовідведення; будівництво житла;
- виробництво альтернативних джерел енергії, сільськогосподарської техніки, обладнання та комплектувальних виробів для неї, вантажно-підіймальної та дорожньої техніки, нафтогазопромислового, гірничошахтного і гірничорудного обладнання та бурового інструменту [5].

Фінансування та умови підтримки інноваційної діяльності в США. "Lucrum unius est alterius dampnum" (лат.) – "прибуток одного – це збиток для іншого". Центральна роль у формуванні державної інноваційної політики в США належить Президентові. Одним із його загально визнаних обов'язків є забезпечення найефективнішого використання науково-технічних переваг країни в інтересах національної безпеки і загального добробуту. Президент несе повну відповідальність за реалізацію науково-дослідної програми уряду.

Складовими державної інноваційної політики США є: економіко-правові методи; державне фінансування наукової сфери; контрактна система відносин між суб'єктами інноваційної діяльності; податкова система; патентно-ліцензійна, антитрестовська політика; амортизаційні заходи, субсидії; трансфер технологій; підтримка міжфірмової кооперації та малого інноваційного бізнесу; урядові закупівлі; розвиток інфраструктури НДДКР.

Стимулююча роль держави у розвитку інновацій поступово змінювалась від адміністративно-бюджетного фінансування до програмно-цільової, яка доповнюється заходами непрямого стимулювання: диференційною системою податкових пільг, наданням пільгових кредитів і т. ін. Поглиблюється тенденція інтеграції держави і приватного корпоративного сектора у виконанні великих науково-технічних програм, як національних, так і міжнародних. Частка фінансування з федерального бюджету у загальних витратах на наукові дослідження і розробки становить близько 28%. Кошти федерального бюджету розподіляються на конкурсній основі через систему федеральних контрактів, грантів. Зростають витрати на оборонні НДДКР, космічні дослідження, охорону здоров'я, фундаментальні наукові дослідження, енергетику.

Пряма підтримка інноваційних процесів здійснюється через формування державної інноваційної інфраструктури (центри поширення нововведень, консультаційні центри, виставки, ярмарки, біржі і т. ін.). Держава надає учасникам програм інноваційного розвитку: можливість безоплатного використання промислового обладнання та наукових лабораторій, експериментальних і науково-дослідних стендів; пільги на придбання сировини, матеріалів, інших видів товарів; авансові платежі за замовленнями тощо. У випадку фінансування стратегічно важливих високотехнологічних проектів використовуються схеми партнерської участі держави і приватних інвесторів, які реалізуються через спеціальні венчурні фонди. Ці фонди утворюються на паритетних засадах, з одного боку, за рахунок рівних по сумі коштів, бюджетних, а з іншого – банків, страхових компаній, пенсійних фондів, інших фінансових інститутів.

Інноваційна політика в країнах ЄС. "Si vivis Romae, Romano vivito more" (лат.) – "якщо живеш у Римі, дотримуйся римських звичаїв". Європейським співтовариством взято курс на створення конкурентоздатної, динамічної економіки, економіки знань. Найактивнішими учасниками інноваційного співробітництва виступають країни Північної Європи, Велика Британія, Німеччина, Франція. Стимулювання інноваційного розвитку здійснюється через декілька взаємодоповнюючих каналів, включаючи Рамкову програму НДДКР (РП), програму "Єврика", Структурні фонди. Наразі ЄС переходить до нової стратегії стимулювання інновацій.

У рамках ЄС передбачено такі дії: прийняття кардинальних заходів зі зміцнення науково-технічного потенціалу – збільшення витрат на НДДКР з поточних 1,9% ВВП до 3,0% ВВП (на 1/3 за рахунок державних витрат і на 2/3 – інвестиції приватного сектора промисловості); розвиток вертикальної та горизонтальної координації інноваційної політики; подальше поглиблення кооперації, створення єдиного Європейського дослідницького та інноваційного простору з урахуванням реалій розширеного ЄС; підвищення ефективності державної інноваційної політики. Зростання витрат на НДДКР до 3,0% ВВП має принести додатковий приріст ВВП у розмірі 0,5%, сприятиме створенню щорічно 400 тисяч додаткових робочих місць.

Спільні проекти здійснюються також у рамках програми КОСТ (Співробітництво у сфері наукових і технічних досліджень). Створена у 1970 р. КОСТ являє собою мережеву організацію. Механізм кооперації в рамках КОСТ ґрунтується на принципі узгоджених дій. Це означає, що учасники спільно розробляють проект, який потім реалізується в національних центрах за рахунок власних джерел фінансування. На заключній стадії результати досліджень об'єднуються і узагальнюються. Структурні фонди ЄС фінансують створення інноваційної інфраструктури у відсталих районах Співтовариства.

З 1984 р. всі НДДКР, що проводяться під егідою ЄС, об'єднані у п'ятирічні програми НДДКР ЄС. Рамкові програми НДДКР ЄС затверджуються і здійснюються під контролем Ради міністрів ЄС. Реалізуються вони через спеціальні програми зі своїм бюджетом, складом учасників і єдиними правилами для всіх членів ЄС. Сьома рамкова програма на 2007-2013 рр. передбачає подальший розвиток європейської кооперації за найбільш передовими науково-технічними напрямками: побудова інформаційного суспільства, біотехнології та генна інженерія, нанотехнології, нові матеріали, космос, безпека і т. ін. Основне значення інноваційних програм ЄС полягає не так у фінансуванні проектів, як у стимулюванні європейської кооперації між різними суб'єктами НДДКР (науково-дослідними центрами, університетами, приватними компаніями), координації інноваційних політик країн-членів ЄС, виробленні

загальної стратегії, а також у поширенні найкращого регіонального (кластери) і національного досвіду створення інновацій.

Співпраця в інноваційній сфері серед країн СНД. “Sicuti lucrum, ita damnum commune esse oportet” (лат.). – “збиток, як і вигода, має бути спільним”. Радою глав урядів СНД у 2009 р. у Ялті затверджено “Основні напрями довгострокової співпраці держав – учасниць СНД в інноваційній сфері”. Сировинна економіка, властива більшості країн СНД, робить їх залежними від кон’юнктури світових цін на сировину, а їх частка на світовому ринку цивільної наукомісткої продукції за різними оцінками надзвичайно низька (Росія – 0,3%, США – 36%, Японія – 30%). Причинами низької інноваційної активності визнано: недосконалість законодавчо-правової бази, відсутність фінансових коштів, непрозорість економік, невиконання контрактів і законів, несприятливий інвестиційний економічний клімат та ін. Одна із причин полягає у прямій зацікавленості великого приватного бізнесу в продажу сировинних ресурсів, оскільки при цьому можливе отримання непорівнянного з витратами прибутку.

Мета розробки Основних напрямів: на базі наявних у державах-учасниках СНД національних стратегій інноваційного розвитку і національних інноваційних систем визначити пріоритетні напрями співпраці у науково-технічній і інноваційних сферах, а також сформувані базові елементи Міждержавної цільової програми інноваційної співпраці СНД на період до 2020 р., визначити умови й оптимальний шлях формування міждержавного інноваційного простору. Ключовими завданнями з досягнення поставлених цілей є: визначення і реалізація науково-технічних пріоритетів забезпечення інноваційної підприємницької активності й інноваційної культури, введення об’єктів інтелектуальної власності в господарський оборот, створення сучасної інфраструктури інноваційного процесу, реалізація програм імпортозаміщення.

Перспективи інноваційного розвитку в Російській Федерації. “Pyladea amicitia” (лат.) – “Піладова дружба” (вірна і багаторазово випробувана). Економіка знань стала ключовою складовою в стратегії інноваційного розвитку Росії. За такими базовими напрямками, як нанотехнології, біотехнології, інформаційно-комунікаційні технології в Росії створюються і реалізуються національні програми. Для формування нової економіки передбачається забезпечити синергію розробки і реалізації основних національних програм із стратегією розвитку споживчого, високотехнологічного, мінерально-сировинного, паливно-енергетичного та інфраструктурного секторів російської економіки. Фінансове забезпечення науково-технічної діяльності ґрунтується на цільовому принципі і множинності джерел фінансування [2], [3].

За твердженням фахівців аудиторської та консалтингової компанії “Price Water House Coopers LLP” (PWC), у 2030 р. Росія стане найпотужнішою економічною державою Європи [4]. У світовому рейтингу за цим показником вона вийде на п’яте місце. За даними дослідження PWC, економіка Росії випередить не тільки Францію і Велику Британію, але й Німеччину. На зміну традиційним лідерам – індустріальним державам Заходу, об’єднаних в “G7” (США, Японія, Німеччина, Франція, Велика Британія, Італія і Канада), прийде група країн категорії “Emerging markets” – “E7” (Китай, Росія, Індія, Бразилія, Мексика, Індонезія і Туреччина). На думку PWC, група “E7” зрівняється з “G7” за сукупним ВВП вже до 2019 року. До 2030 р. “E7” перевершить “G7” на 30%. За підрахунками експертів, Китай зможе обігнати США, ставши найбільшою економікою світу, вже до 2020 р. У результаті до 2030 р. світовий рейтинг за економічною потужністю виглядатиме таким чином: Китай, США, Індія, Бразилія, Росія, Німеччина, Мексика, Франція, Велика Британія.

Складові механізми фінансування Державної програми інноваційного розвитку Республіки Білорусь на 2011-2015 рр. “Resculium re, non verbis augetur” (лат.). – “власність збільшується завдяки діям, а не словам”. Залучення коштів республіканського і місцевих бюджетів, державних позабюджетних фондів і коштів від діяльності бюджетних організацій, що приносить дохід, здійснюється відповідно до бюджетного законодавства. Замовник у порядку, встановленому актами законодавства для фінансування програм, на конкурсній основі може залучати банки Білорусі. В умовах конкурсного відбору встановлюються: а) загальні обсяги фінансування програми з розподілом по її заходах, термінах виконання, джерелам фінансування (у т. ч. за рахунок кредитів банків), включаючи плановані заходи надання державної підтримки; б) перелік виконавців заходів програми, що потребують кредитування, з короткою інформацією про їх місцезнаходження, фінансовий стан (стан розрахунків з банками, в якому банку обслуговуються та інші), формах забезпечення (запоруки) повернення ними кредиту і відсотків; в) участь банків у розробці бізнес-планів окремих інвестиційних проектів, залученні іноземних кредитних ліній і оформленні страхування ризиків, підготовці рішень про надання урядових та інших гарантій, компенсації частини відсотків по кредитах з різних джерел, процедурах закупівлі устаткування, аналізі ходу виконання програми та розрахунків її ефективності.

Міністерство економіки за участю Міністерства фінансів формує перелік державних програм, що фінансуються у черговому фінансовому році, і вносить його в Раду міністрів Республіки Білорусь односторонньо з проектами бюджету та прогнозу соціально-економічного розвитку держави.

Висновки. "Quod erat probandum" (лат.) – "що і потрібно було довести".

1. В Україні упродовж 1991-2012 рр. практично за усіма параметрами має місце занепад наукової та інноваційно-технологічної сфери.

2. Стратегія інноваційного розвитку повинна мати програмно-цільову основу з визначенням кількісних і якісних параметрів, впровадженням ефективного економіко-організаційного механізму її розробки, прийняття, реалізації, посилення контролю і відповідальності за виконання рішень.

3. Критичне недофінансування наукової та науково-технічної діяльності (0,31% ВВП у 2012 р.) призводить до того, що наука відіграє швидше соціокультурну, а не економічну функцію. Бюджетне фінансування, податкове стимулювання, кредитна підтримка, інші заходи з боку держави, а також зміна ставлення бізнесу до інновацій, посилення державно-приватного партнерства в рамках НІС має сприяти суттєвому зміцненню економічного потенціалу держави.

4. Науково-технічний шлях розвитку економіки можливий, коли увага в суспільстві буде прикута до фахівця, який новачі впроваджує в життя – до інженера. Навколо інженера повинна створюватися відповідна інфраструктура з вирішенням питань мотивації, матеріального та фінансового забезпечення тощо.

5. При вдосконаленні механізму управління інноваційним розвитком національної економіки, забезпечення його необхідною фінансовою підтримкою потрібно згадати про свій власний досвід за часів індустріалізації, за часів успішного впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво, а також прискіпливо поставитися до досвіду, накопиченого в розвинених країнах, насамперед, країн "G7". У цій ситуації потрібно взяти до уваги й прогнози світового розвитку. Йдеться про доцільність орієнтації на країни, що стануть "локомотивами" світового розвитку у найближчому майбутньому – "E7".

Література:

1. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів / Авт.-упоряд. : Г. О. Андрощук, І. Б. Жилияєв, Б. Г. Чижевський, М. М. Шевченко. – К. : Парламентське вид-во, 2009. – 632 с.

2. Ленчук Е. Б. Международная кооперация и инновации в странах СНГ / Ленчук Е. Б., Власкин Г. А. – М. : Алетея, 2011. – 352 с.

3. Кузык Б. Н. Россия в цивилизационном измерении: фундаментальные основы стратегии инновационного развития / Кузык Б. Н. – М. : Институт экономических стратегий, 2008. – 864 с.

4. Експерти: через 20 років Росія стане найпотужнішою економікою Європи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tsn.ua/groshi/eksperti-cherez-20-rokiv-rosiya-stane-naipotuzhnishoyu-ekonomikoju-evropi.html>.

5. Про затвердження Програми розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні. Постанова Кабінету Міністрів України від 2 лютого 2011 р. № 389 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=389-2011-%ef>.